

A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS KEZELÉSE AZ ÉPÍTŐIPARBAN

ESZKÖZTÁR

KONKRÉT ESETTANULMÁNYOKKAL BELGIUMBÓL,
FRANCIAORSZÁGBÓL, BULGÁRIÁBÓL, OLASZORSZÁGBÓL,
SPANYOLORSZÁGBÓL, ROMÁNIÁBÓL ÉS AUSZTRIÁBÓL.

EFBWW
European Federation
of Building and Woodworkers
Rue Royale 45
1000 Brussels
Belgium
Tel. +32 2 227 10 40
info@efbww.eu
www.efbww.eu

FIEC
European Construction Industry
Federation AISBL
Avenue Louise 225
1050 Brussels
Belgium
Tel. +32 2 514 55 35
info@fipec.eu
www.fiec.eu

Brüsszel, 2020. szeptember

A projekt az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával valósult meg.

A jelen kiadvány kizárólag a szerzők véleményét tükrözi; a Bizottság semmilyen felelősséget nem vállal az itt olvasható információk felhasználásával kapcsolatban.

Minden jog fenntartva.

A kiadó engedélye nélkül a jelen publikáció egyetlen része sem reprodukálható, tárolható lekérdező rendszerben vagy továbbítható bármilyen formában vagy bármilyen, akár elektronikus, akár mechanikus módon fénymásolással, felvétel készítésével vagy egyéb módon. Bár a kiadványban szereplő információk pontosnak tekinthetők, sem a kiadó, sem a szerzők nem vállalnak semmiféle felelősséget az ezen dokumentum tartalmából fakadó, a használat vagy bárki mást érő bármiféle veszteségért, kárért vagy egyéb kötelezettségért.

TERVEZTE: Beryl Natalie Janssen, beryljanssen.com

FOTÓK: Fermento Studio (címlap), JDespa – stock.adobe.com (6/13. oldalak), Belga (16. oldal), iStock.com/sorn34 (18. oldal), iStock.com/maskalin (21. oldal), iStock.com/Visivasn (25. oldal), MareenBaur – stock.adobe.com (27. oldal)

A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS KEZELÉSE AZ ÉPÍTŐIPARBAN

ESZKÖZTÁR

4 MIRŐL VAN SZÓ?

- 5 Ki végez be nem jelentett munkát az építőiparban?
- 5 A be nem jelentett munkavégzés hatásai

1. RÉSZ

7 BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS AZ ÉPÍTŐIPARBAN

- 8 Együttműködés – az elengedhetetlen feltétel
- 8 A közösségi gazdaság és lehetséges kapcsolata az építőiparban tapasztalható be nem jelentett munkavégzéssel
- 9 Az építőipar tipikus jellemzői
- 10 A szakpolitikai eszköztár teljeskörű használata

2. RÉSZ

14 “A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS KEZELÉSE” (TUWIC) CÍMŰ EU-S PROJEKT

- 14 Legjobb gyakorlat – Belgium
- 17 Legjobb gyakorlat – Franciaország
- 19 Legjobb gyakorlat – Bulgária
- 22 Legjobb gyakorlat – Olaszország
- 23 Legjobb gyakorlat – Spanyolország
- 25 Legjobb gyakorlat – Románia
- 26 Legjobb gyakorlat – Ausztria

MIRŐL VAN SZÓ?

Bár az Európai Unióban (EU) nem létezik hivatalos meghatározás a be nem jelentett munkavégzésre, mégis a következő értelemben használják:

‘bármely olyan fizetett tevékenység, amely természetét tekintve törvényes, azonban nincs bejelentve a hatóságoknál, figyelembe véve a tagállamok szabályozórendszerében meglévő különbségeket.’¹

Három oka van annak, hogy fizetett tevékenységeket miért nem jelentenek be a hatóságok felé:

- jövedelemadó, ÁFA vagy egyéb adófizetés kijátszása;
- társadalombiztosítási járulék fizetésének kijátszása; és
- bizonyos munkaügyi standardok (pl. minimálbér, maximális munkaidő. stb.) kijátszása.

Ennek az az eredménye, hogy a be nem jelentett munkavégzés különféle aspektusaival különféle intézmények foglalkoznak. A munkajog megsértésével kapcsolatos ügyek elsősorban a munkaügyi felügyelőségek, az adókötelezettségek nem teljesítése az adóhatóságok, a társadalombiztosítási és más biztosítási csalások pedig a társadalombiztosításért felelős szervezetek felelősségi körébe tartoznak.

Egyes államokban (Svédország és Dánia) a szakszervezetek bírnak kizárólagos hatáskörrel és felelősséggel az alkalmazandó bérek és munkakörülmények betartatásával kapcsolatban. Más országokban állami intézmények és szakszervezetek osztoznak a felelősségen. Megjegyzendő, hogy bizonyos helyeken az építőiparban nemzeti szinten tevékenykedő szociális partnerek paritásos intézményeket hoztak létre, melyek közös végrehajtási hatáskörrel rendelkeznek, összhangban a szociális partnerek kollektív szerződések letárgyalására/megkötésére vonatkozó jogosítványaival.

¹ European Commission Communication ‘Stepping up the fight against undeclared work’, p. 2 COM (2007) 628
[Európai bizottsági közlemény: *Határozottabb fellépés a be nem jelentett munkavégzés ellen*, 2. oldal COM (2007) 628]

EZ AZ ESZKÖZTÁR ‘A be nem jelentett munkavégzés kezelése az építőiparban’ (TUWIC) című projekt eredménye. Az EU által finanszírozott program hét ország (Ausztria, Belgium, Bulgária, Franciaország, Olaszország, Románia és Spanyolország) építőipari munkaadói szövetségeit, szakszervezeteit és a jogszabályok betartatásán őrködő hatóságait egyesíti.

A jelentés, melyet **ÚGY TERVEZTEK MEG, HOGY SEGÍTSEN MEGÉRTENI A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉST ÉS ANNAK KEZELÉSÉT**, a következőképpen épül fel: AZ 1. RÉSZ megvizsgálja, hogy mennyire elterjedt a be nem jelentett munkavégzés az építőiparban és ez milyen kihívásokat hordoz magában, A 2. RÉSZ pedig áttekinti a visszaszorítását szolgáló nemzeti intézkedéseket az osztrák, belga, bolgár, francia, olasz, román és spanyol építőiparban.

Ki végez be nem jelentett munkát az építőiparban?

- **HIVATALOSAN BE NEM JELENTETT VÁLLALKOZÁSOK:** elsősorban önfoglalkoztató egyéni vállalkozók és mikrovállalkozások.
- **HIVATALOSAN BEJELENTETT VÁLLALKOZÁSOK,** amelyek nem jelentik be minden üzleti tranzakciójukat, vagy be nem jelentett munkavállalókat, illetve a valóságnál kevesebb fizetésen bejelentett munkavállalókat alkalmaznak (ez utóbbi esetben csak a munkabér egy részét fizetik ki hivatalosan, a másik részét pedig 'borítékban' kapja meg a dolgozó); az ilyen cégek a **SZÍNLELT VÁLLALKOZÁST** is alkalmazhatják, mint módszert.
- Kisebb számban **KÜLÖN ERRE A CÉLRA LÉTREHOZOTT, HIVATALOSAN BEJELENTETT VÁLLALKOZÁSOK,** amelyek nem (vagy nem teljeskörűen) jelentik be a gazdasági tevékenységüket. Ezek a cégek gyakran nem is folytatnak tényleges gazdasági tevékenységet, hanem munkaerőközvetítőként működnek, és a jogi kötelezettségeik kijátszása érdekében megpróbálják kihasználni a jog kiskapuit és bonyolultságát. Sokszor pusztán **POSTALÁDA CÉGKÉNT** működnek.

A be nem jelentett munkavégzés hatásai

A különféle formákat öltő be nem jelentett munkavégzés negatívan érint mindnyájunkat. Az ebben aktívan részt vevő munkaadók hátrányos helyzetbe hozzák a cégeket, a dolgozókat és a közszolgáltatásokat, mert:

- eltorzítják a tisztességes versenyt, és ez hatást gyakorol a gazdaságra és kereskedelemre;
- a dolgozók nem részesülnek megfelelő biztosításban, szociális védelemben, juttatásokban és nyugdíjban;
- kihatározzák az adókat és a társadalombiztosítási járulék fizetését, ami aláássa az államháztartás fenntarthatóságát, és nehéz helyzetbe hoz alapvető szolgáltatásokat. Mindez a törvénytisztelő társaságok által fizetendő adók és TB megemeléséhez vezet;
- lefelé irányuló konvergencianyomást hoz létre, ahol a tevékenységük "eredményeként" a törvénytisztelő társaságok sem akarnak már adót fizetni és társadalombiztosítási befizetéseket teljesíteni;
- miattuk további erőforrásokat, munkaerőt és időt kell fordítani a jogszabályok betartására, és ezt szintén meg kell fizetni;
- aláássák a jogrendbe vetett bizalmat, és a munkaerőpiac megfelelő működését.

European Platform
tackling undeclared work

TISZTESSÉGES MUNKA, FAIR PLAY

MONDJ NEMET

Az európai építőipari
szociális partnerek
(EFBWW és FIEC)
kampánylogója

A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉSRE AZ ÉPÍTŐIPARBAN

A high-angle photograph of three construction workers on a large-scale construction site. They are working on a floor slab covered with a dense grid of steel reinforcement bars (rebar). The workers are wearing yellow hard hats and high-visibility green safety vests. One worker in the upper left is holding a long yellow wooden beam. Another worker in the middle right is bent over, working with the rebar. A third worker in the lower left is standing on a blue metal scaffolding or formwork, using a tool on the concrete. The scene is filled with construction materials, including rebar, wooden beams, and blue plastic spacers. A blue circular callout box with white text is positioned in the upper right area of the image.

Együttműködő megközelítés szükséges, ha az építőiparban jelentkező be nem jelentett munkavégzést kezelni akarjuk. Az ágazati szociális partnerek, a politikai döntéshozók és a munkaügyi felügyelőségek együtt kell működjenek egymással.

BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS AZ ÉPÍTŐIPARBAN

COLIN C. WILLIAMS Sheffield University Management School
WERNER BUELEN EFBWW

A 2007-es, 2013-as és 2019-es Eurobarometer felmérések² összehasonlítása (melyek mindegyike több, mint 27.000 személyes interjút dolgozott fel az EU összes tagállamából) kimutatta, hogy az európai építőipar a be nem jelentett munkavégzés egyre nagyobb szeletét képviseli. 2007-ben az összes be nem jelentett munkahely 16%-a volt az építőiparban, 2013-ban 19%, és 2019-ben már 21%. Ma ezeknek a munkahelyeknek több, mint egyötöde az építőiparban található.

A számok azonban régióról régióra változnak. 2019-ben a skandináv országokban és Kelet-Közép-Európában az összes be nem jelentett munkavégzés majdnem egyharmada (30%) esett az építőiparra, Nyugat-Európában csak egyötöde (20%), és Dél-Európában a be nem jelentett munkahelyek közül csupán minden hetedik (15%) volt itt. Ettől függetlenül az építőipar részesedése minden európai régióban növekedést mutatott.

Az országok között jelentős eltérés figyelhető meg. Míg 2019-ben az összes be nem jelentett munkavégzés 45%-a esett az építőiparra Szlovákiában, 41%-a Bulgáriában, 38%-a Észtországban és 36%-a Lettországon, ugyanez a szám Olaszországban és Hollandiában 14%, Spanyolországban 13% és Luxemburgban csupán 11% volt. Következésképpen a be nem jelentett

munkavégzés kezelésénél egyes európai régiók és országok építőiparára nagyobb figyelmet kell fordítani, mint másokéra.

Ami a be nem jelentett áruk és szolgáltatások vásárlását illeti, a 3. táblázat bemutatja, hogy 2019-ben a 28 ország polgárainak 10%-a vásárolt tudván tudva árukat és szolgáltatásokat a be nem jelentett gazdaságból a kérdőív felvétele előtti 12 hónapban (összehasonlítva a 2013-ban mért 11%-kal és a 2007-es 16%-kal). Az összes be nem jelentett vásárlás 30%-a (2013-ban 29%-a) esett az otthoni javítások, karbantartás vagy felújítás körébe.

Az EU-s régiók között itt is szóródás mutatkozik. A be nem jelentett javítási és karbantartási szolgáltatásokat vásárló polgárok aránya minden régióban csökken, kivéve Dél-Európát, ahol enyhén növekedés tapasztalható.

Kelet-Közép-Európában és Dél-Európában az összes be nem jelentett vásárlás 31%-a valósult meg a javítások és felújítások területén, míg Nyugat-Európában az arány 28%, a skandináv országokban pedig 25% volt (lásd 4. táblázat).

Az országok között itt is jelentős eltérés figyelhető meg. Míg 2019-ben az összes be nem jelentett vásárlás 44%-a javítási és felújítási munka volt

² <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2250>

	2007 %	2013 %	2019 %
EU 28 összesen	16	19	21
Skandináv országok	27	24	30
Nyugat-Európa	16	17	20
Kelet-Közép-Európa	19	26	30
Dél-Európa	3	12	15

Forrás: Eurobarometer felmérések, 2007, 2013 és 2019

1. TÁBLÁZAT

A be nem jelentett munkahelyek össz aránya az építőiparban: európai régiókként

Görögországban, 42% Bulgáriában és 41% Szlovákiában, ez az arány csak 22% volt Ausztriában, Litvániában és Portugáliában, 19% Németországban és Romániában, és 14% Finnországban.

Együttműködés – az elengedhetetlen feltétel

A be nem jelentett munkavégzés kezelésének felelőssége a legtöbb európai országban szét van szórva a különféle adó, társadalombiztosítási és munkaügyi előírások betartatásáért felelős hatóságok között. Ez 'silómentalitás' kialakulásához, és a szükséges koordinált stratégiai megközelítés hiányához vezethet. Hasonlóképpen, a tagállamok a szociális partnereket gyakran csak a kölcsönös véleménycserébe és konzultációba vonják be. Vannak azonban országok, ahol a nemzeti szociális partnerek aktív szerepet játszanak.

Mivel az építőiparban a be nem jelentett munkavégzés sajátos vonásokkal és jellemzőkkel rendelkezik, a nemzeti partnereknek aktív szerepet kell vállalniuk a kihívások és megoldások megfogalmazásában. Emellett nagyon kíváncsiak, hogy aktívan bevonják őket a probléma kezelésével kapcsolatos lépések megvalósításába és érvényre juttatásába. Az építőipar területén tevékenykedő európai szociális partnerek az elmúlt években sokszor hangsúlyozták az igényt az ágazatban országos és régiós szinten kialakítandó autonóm munkaügyi kapcsolatok, és az állami hatóságokkal megvalósítandó strukturált együttműködés iránt.

A holisztikus és ágazati megközelítés közös és koordinált stratégiát és cselekvést követel a munka-, adó- és társadalombiztosítási jog területén, valamint azt, hogy a szociális partnerek és egyéb érdekelti csoportok teljes körűen vegyenek részt és működjenek együtt ebben. A végcél nem csupán a be nem jelentett munkavégzés felszámolása, hanem annak bejelentett munkavégzéssé történő átalakítása, miközben nem veszítjük szem elől, hogy elrettentő célzattal szükség van a visszaélések és csalások megbüntetésére is. A be nem jelentett munkavégzés kulturális és viselkedésbeli dimenziója miatt konzisztens, hosszú távú stratégiára van szükség. Ez egységes szakpolitikai megközelítést jelent, és nem szétpaprózott intézkedéseket, pl. ad-hoc jogalkotást, látszat-ellenőrzéseket vagy amnesztiát.

Start-up cégek esetében helye van az időleges segítségnyújtásnak is (pl. ÁFA-mentesség, alacsonyabb adó- vagy TB-járulék kulcsok). Mivel ezek a lépések úgy kerülnek megtervezésre, hogy segítsék azok elindulását, csak időlegesek lehetnek.

A közösségi gazdaság és lehetséges kapcsolata az építőiparban tapasztalható be nem jelentett munkavégzéssel

Az Európai Bizottság a közösségi gazdaságot olyan üzleti modellekként határozza meg, ahol a tevékenységet segítő közösségi platformok nyílt piacot teremtenek gyakran magánszemélyek által ajánlott termékértékesítés vagy szolgáltatások időleges használatához.

Az építőiparban egyre gyakrabban találkozunk platformok által közvetített munkával vagy foglalkoztatott munkásokkal, gyakran a karbantartás vagy javítás területén. Az építőiparban ezeknek a platformoknak az üzleti modellje abban a versenyelőnyben rejlik, amelyet a munkabérre nehezedő összköltség jelent. Önfoglalkoztató munkavállalók (gyakran kényszervállalkozók) alkalmazásával leszorítják az árakat, mert a műszakokat, munkaköröket és feladatokat jóval az építőipari dolgozók esetében alkalmazandó legális minimálbér, illetve kollektív szerződési feltételek alatt ajánlják ki.

Forrás: 498. sz. különleges Eurobarométer-felmérés a be nem jelentett munkavégzésről
Kutatómunka: 2019 szeptember

A közösségi gazdaságban nyilvánvaló a – fizikai és egyéb jellegű – távolság az ügyfél, a közvetítők és a munkát ténylegesen elvégzők között. Sok emellett a homályos foglalkoztatási kapcsolat és átláthatatlan szolgáltatási megállapodás is. Végző fokon jelentős annak a kockázata, hogy a közösségi gazdaság a be nem jelentett munkavégzés táptalajává válik.

Az építőipari közösségi gazdaságban meghatározott szakpolitikai és végrehajtási intézkedések szükségesek a be nem jelentett munkavégzés és látszat-önfoglalkoztatás megelőzése érdekében. Erősen ajánlott, hogy az építőiparban csak akkor engedjék meg a közösségi munkavégzést, ha az összes érintett platform és "játékos" által végzett tevékenységet vagy nyújtott szolgáltatást preventív módon és folyamatosan megfigyelik.

Az építőipar tipikus jellemzői

Különös figyelmet igényel az építőipar négy sajátos vonása: a láncban végzett munka, a munkavégzés szétagrozódott jellege, a dolgozók nagymérvű fluktuációja és a vállalatok közötti késhegyre menő verseny.

A legtöbb építőipari tevékenységben annak természete szerint számos, különféle területre szakosodott cég vesz részt. Ezek néha egymás után, néha párhuzamosan dolgoznak. A szakterületeket a fővállalkozó hagyományosan alvállalkozásba adja másik cégeknek vagy kiszervezi azokat, melyek szintén alvállalkozókat foglalkoztatnak, és/vagy kiszerveznek. Ez gyakran hosszú, sok szereplős alvállalkozói láncok kialakulásához vezet. A hosszú alvállalkozási vagy kiszervezési láncok fő hátránya az átláthatóság és a felelősségre vonhatóság hiánya.

Bár az alvállalkozás egyes szakterületek esetében, illetve ha a vállalkozó saját kapacitása (akármilyen okból) szükségesnek bizonyul szükséges lehet, a rendkívül hosszú alvállalkozói/kiszervezési láncok össz hatékonysága igencsak megkérdőjelezhető. Az átláthatóság és a vállalati felelősségrevonhatóság hiánya miatt az alvállalkozási folyamatokban gyakran jogilag szabályozzák a felelősség kérdését.³

Az építőipart az óriási számú munkahely és a rengeteg mikro, kis és középvállalat jellemzi. A

	Be nem jelentett munkavégzés aránya %	Ebből javítás vagy felújítás %
EU 28 összesen	3	21
Kelet-Közép-Európa	2	30
Szlovákia	3	45
Bulgária	5	41
Lettország	6	36
Románia	2	33
Szlovénia	5	33
Horvátország	3	30
Litvánia	3	24
Cseh Köztársaság	4	24
Lengyelország	1	23
Magyarország	4	19
Észtország	6	38
Skandináv országok	6	30
Svédország	7	31
Dánia	8	30
Finnország	3	21
Nyugat-Európa	4	20
Franciaország	4	24
Belgium	6	24
Németország	3	21
Ausztria	4	20
Egyesült Királyság	1	20
Írország	5	16
Hollandia	10	14
Luxemburg	7	11
Dél-Európa	3	15
Ciprus	1	31
Portugália	3	30
Málta	1	21
Görögország	3	21
Olaszország	3	14
Spanyolország	4	13

Forrás: különleges Eurobarométer-felmérés a be nem jelentett munkavégzésről, 2019

2. TÁBLÁZAT

Be nem jelentett munkavégzés: az építőipar részesedésének aránya

³ <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2008/labour-market/liability-in-subcontracting-processes-in-the-european-construction-sector>

SZÉTAPRÓZÓDOTT MUNKAERŐPIACOK rendkívül nehézre teszik a be nem jelentett munkavégzés figyelemmel kísérését és ellenőrzését. Mivel az országos intézmények (és szakszervezetek) monitorozási kapacitása korlátozott, az építőipari munkaerőpiac hatékony és hatásos figyelemmel kíséréséhez hasznos segítséget nyújthatnak az okos és innovatív (pl. digitális) ellenőrző eszközök. Az adatok (pl. ÁFA-bevallások, építési engedélyek, TB-járulékok) cseréjén keresztül úgy lehet csoportosítani az adatokat, hogy azok alapján (célzott) ellenőrzéseket lehessen végezni.

Ezen a területen hasznos eszköznek bizonyulnak a figyelemmel kísérés javítása céljából kialakított szociális azonosító kártyák.⁴ Az Európai Bíróság egyik nemrég hozott ítélete (C-55/18) szerint a munkaadóknak rögzíteniük kell a dolgozók által minden egyes nap ledolgozott munkaórák számát, hogy így biztosítani lehessen a maximális heti munkaidő és a pihenőidők betartását. Ezt az információt szerepeltetni lehet a kártyán.

Az építőipar kétségkívül az egyik legmobilisabb ágazat mind közül, és a cégek és a dolgozók szolgáltatásnyújtási célból folyamatosan mozognak. A határon túlra történő ingázás is nagyon magas,⁵ és a kiküldetések esetében már régebb óta ugyanez a helyzet. Az elmúlt években az egyik sajátos, több tagállamban megjelent tendencia az ideiglenes kiküldetésre küldött dolgozók számának a növekedése volt.⁶ Mivel közeli kapcsolat áll fenn a be nem jelentett munkavégzés és a határokon átnyúló kiküldetés között, különös figyelmet kell fordítani a határokon átnyúló TB-csalásokra és visszaélésekre. A be nem jelentett munkavégzés eme formája rendkívül sajátos, ezért specializált monitorozó és ellenőrző eszközre és megfigyelő intézményekre van szükség.⁷ A jelenlegi komplex és néha ellentmondásos EU-s szabályozás⁸ az (ideiglenes) határokon át-

nyúló be nem jelentett munkavégzés esetében rendkívül nehézre teszi egy koherens politika megvalósítását és érvényre juttatását.

Más iparágakkal való összevetésben az építőipar nyereségessége meglehetősen alacsony, ugyanakkor rendkívül nagy a verseny. A cégek a tendereken gyakran túl alacsony árat ajánlanak azt remélve, hogy plusz bevételre tudnak majd szert tenni az 'eltéréseken' keresztül.⁹ Az eredmény egy kemény árverseny, ahol a nyereséget a munkaerőköltségek csökkentésével lehet növelni. Ez az egyik fő oka, hogy az építőiparban miért van jelen olyan széles körben a be nem jelentett munkavégzés, és miért kell külön is odafigyelni az abnormálisan alacsony tenderajánlatok kizárására.

Mivel nyilvánvaló a kapcsolat a be nem jelentett munkavégzés és az abnormálisan alacsony tenderárak között, kifejezetten ezt megcélzó, kötelező megelőző intézkedéseket kell beépíteni a közbeszerzési szabályokba, hogy ennek egyszer és mindenkorra véget lehessen vetni.

A szakpolitikai eszköztár teljeskörű használata

A legfontosabb célkitűzés az, hogy:

- a be nem jelentett munkavégzés alakuljon át bejelentett munkavégzéssé, és ezáltal
- szűnjön meg a be nem jelentett munka.

Ehhez széles körben állnak rendelkezésre közvetlen és közvetett szakpolitikai eszközök.

A KÖZVETLEN MEGKÖZELÍTÉSEK célja a költségek mérséklése vagy növelése, és ezen keresztül a bejelentett munkavégzés vonzóbbá tétele. A költségcsökkentés közvetlen pénzügyi előnyt

4 <https://www.efbww.eu/publications-and-downloads/reports-and-studies/nunc-auctor-elit-sit-amet-accumsan-pretium/36-a>

5 <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8242&furtherPubs=yes>

6 <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9555>

7 Ezért került felállításra az Európai Munkaügyi Hatóság (ELA) 2019-ben.

8 Egy példa: az időleges, határokon átvitelő társadalombiztosításról szóló EU-s rendelet a küldő ország alapelveire épül, míg az időleges, határokon átvitelő munkabérekről és munkakörülményekről szóló irányelv a fogadó ország szabályait veszi alapul.

9 <https://www.kreo.net/blog/why-are-construction-profit-margins-so-low>

	2007 %	2013 %	2019 %
EU	16	11	10
Skandináv országok	30	17	14
Nyugat-Európa	18	10	9
Kelet-Közép-Európa	17	11	10
Dél-Európa	9	12	13

Forrás: Eurobarometer felmérések, 2007, 2013 és 2019

3. TÁBLÁZAT

Be nem jelentett formában végzett javítási és karbantartási szolgáltatásokat igénybe vevők aránya

jelent az olyan cégeknek, amelyek egyértelműen bizonyítani tudják, hogy betartják az előírásokat.¹⁰ A költségek emelése pedig elriasztó pénzügyi szankciókat helyez kilátásba azok felé, akik nem tartják be az előírásokat, és be nem jelentett tevékenységet folytatnak.

Ha racionális gazdasági szereplőknek tekintjük azokat, akik részt vesznek vagy azon gondolkoznak, hogy részt vesznek az építőiparban be nem jelentett munkavégzésben, olyanoknak, akik mérlegelik, hogy többet hoz-e ez a számukra, mint a lebukás és a büntetés várható összege, az ilyen esetekben a cél a költség/haszon arány megváltoztatása.

A legtöbb szakpolitikai eszköz visszatartó jellegű, és úgy van megtervezve, hogy büntetésekkel és szankciókkal elriassza a cégeket a be nem jelentett munkavégzéstől. Ezt természetesen akkor lehet elérni, ha súlyos büntetéseket és kemény szankciókat szabnak ki azokra, akiket elkapnak. A bírságok mellett innovatív szankciók is kezdenek megjelenni számos országban, például a 'törvénykerülő listái', amelyek eltiltják az elkövetőket az állami támogatási programokban vagy közbeszerzési tenderekben való részvételtől, vagy a 'megnevez és megszégyenít' (name and shame) jellegű kezdeményezések, ahol az elkövetők nevét hozzák nyilvánosságra.

A súlyos büntetések és kemény szankciók azonban rendkívül hatástalanok maradhatnak, ha nem érvényesítik őket megfelelően. Az érvényesítés itt azt jelenti, hogy tényleges hatásuk van, tehát valódi büntetések és szankciók. Sajnos túl gyakran egyszerűen túl kevés az ellenőrzés, és a büntetések és szankciók nem kerülnek alkalmazásra, mert azokat adminisztratív vagy jogi (bírói) úton érvénytelenítik. Az ilyen esetekben az úgynevezett visszatartó büntetési és szankció-kiszabási eszközök csak látszatsmegoldások.

A be nem jelentett munkavégzés költségeit úgy is emelni lehet, ha megnöveljük a felderítés vélt vagy tényleges valószínűségét (pl. munkahelyi ellenőrzéseken és adatösszevetést lehetővé tevő IT-rendszereken keresztül; olyan kezdeményezéssel, miszerint a dolgozónak a munkába állása első napján, még a munka felvétele előtt regisztrálnia kell magát; munkahelyi azonosító kártyák bevezetésével; az állami hatóságok közötti koordinált adatcsere-kezdeményezésekkel; közös ellenőrzésekkel; és a munkatársak által gyakorolt 'peer-to-peer' felügyelettel, pl. telefonos

	Be nem jelentett áruk és szolgáltatások vásárlása %	Ebből javítás vagy felújítás %
EU 28 összesen	10	30
Kelet-Közép-Európa	10	31
Bulgária	17	42
Szlovákia	12	41
Cseh Köztársaság	16	34
Magyarország	15	33
Lengyelország	5	32
Horvátország	18	28
Szlovénia	11	28
Észtország	13	26
Lettország	21	23
Litvánia	16	22
Románia	7	19
Nyugat-Európa	9	28
Egyesült Királyság	5	39
Írország	14	35
Belgium	16	34
Franciaország	8	31
Hollandia	27	28
Luxemburg	13	24
Ausztria	12	22
Németország	7	19
Dél-Európa	13	31
Görögország	27	44
Málta	30	36
Spanyolország	9	32
Olaszország	12	28
Ciprus	16	27
Portugália	16	22
Skandináv országok	14	25
Dánia	16	36
Svédország	13	24
Finnország	14	14

Forrás: Eurobarométer felmérés a be nem jelentett munkavégzésről 2019

4. TÁBLÁZAT

Purchase of goods
Áru- és szolgáltatásvásárlás a be nem jelentett gazdaságban: az építőipar részesedése

¹⁰ Ezzel szemben vannak olyanok, akik szerint nem kell külön (pénzügyi) előnyöket nyújtani azoknak a cégeknek, amelyek egyszerűen betartják a törvényeket.

forródróttal). A be nem jelentett munkavégzés költségeinek emelésére helyezett hangsúly segíteni fog a cél elérésében: a be nem jelentett munka megszüntetésében.

Ilyen eszközök nélkül a vállalkozók nagyobb valószínűséggel fognak úgy dönteni, hogy a be nem jelentett munkavégzés használata előnyösebb számukra, mint annak a költsége, ha esetleg rajtakapják őket.

Megjegyzendő, hogy a hatásos és hatékony cselekvés a közvetlen intézkedések kombinációját igényli, melyek célja a be nem jelentett munka bejelentett munkává történő átalakítása, és az előbbi megszüntetése. Ez biztosítja, hogy a megelőzési, ellenőrzési és végrehajtási eszközöket optimálisan lehessen használni.

A be nem jelentett munkavégzés átalakítása és megszüntetése érdekében alkalmazott közvetlen megközelítéseket keresleti és kínálati oldali ösztönző és visszatartó eszközökre lehet osztani. Itt az ügyfél-vállalkozó kapcsolatáról van szó, ahol a vállalkozó az ügyfél kérésére végez be nem jelentett munkát. Az építőiparban nem tudjuk kezelni a kérdést, ha nem veszünk tudomást kettőjük kapcsolatáról.

Kínálati oldalon az ösztönzők és a visszatartó eszközök közé tartozik a jogszabályoknak való egyszerűbb megfelelés, az amnesziák, a visszaélés-bejelentő rendszerek, a célzott ellenőrzések, az elrettentő büntetések/szankciók, és tanácsadói/támogató szolgáltatások nyújtása azoknak, akik a be nem jelentett világból be kívánnak lépni a bejelentettbe. Ezek az ösztönzők és visszatartó intézkedések aktív jellegűek, és a változás kikényszerítését szolgálják.

A kínálati oldali ösztönzők és visszatartó eszközök pozitív átvitt következménye az, hogy bátoríthatják az önszabályozást. A közvetlen beavatkozás elkerülése érdekében a szereplők kidolgozhatják a saját erre szolgáló eszközeiket. Az önszabályozás azonban általában nem valósul meg automatikusan. Csak akkor alkalmazzák, ha a negatív intézkedések hatását erősebbnek érzik, mint az önszabályozás kényelmetlenségét/költségét, és az utóbbit – amely fölött az érintett szereplők ellenőrzést gyakorolhatnak – kevésbé káros eszköznek ítélik.

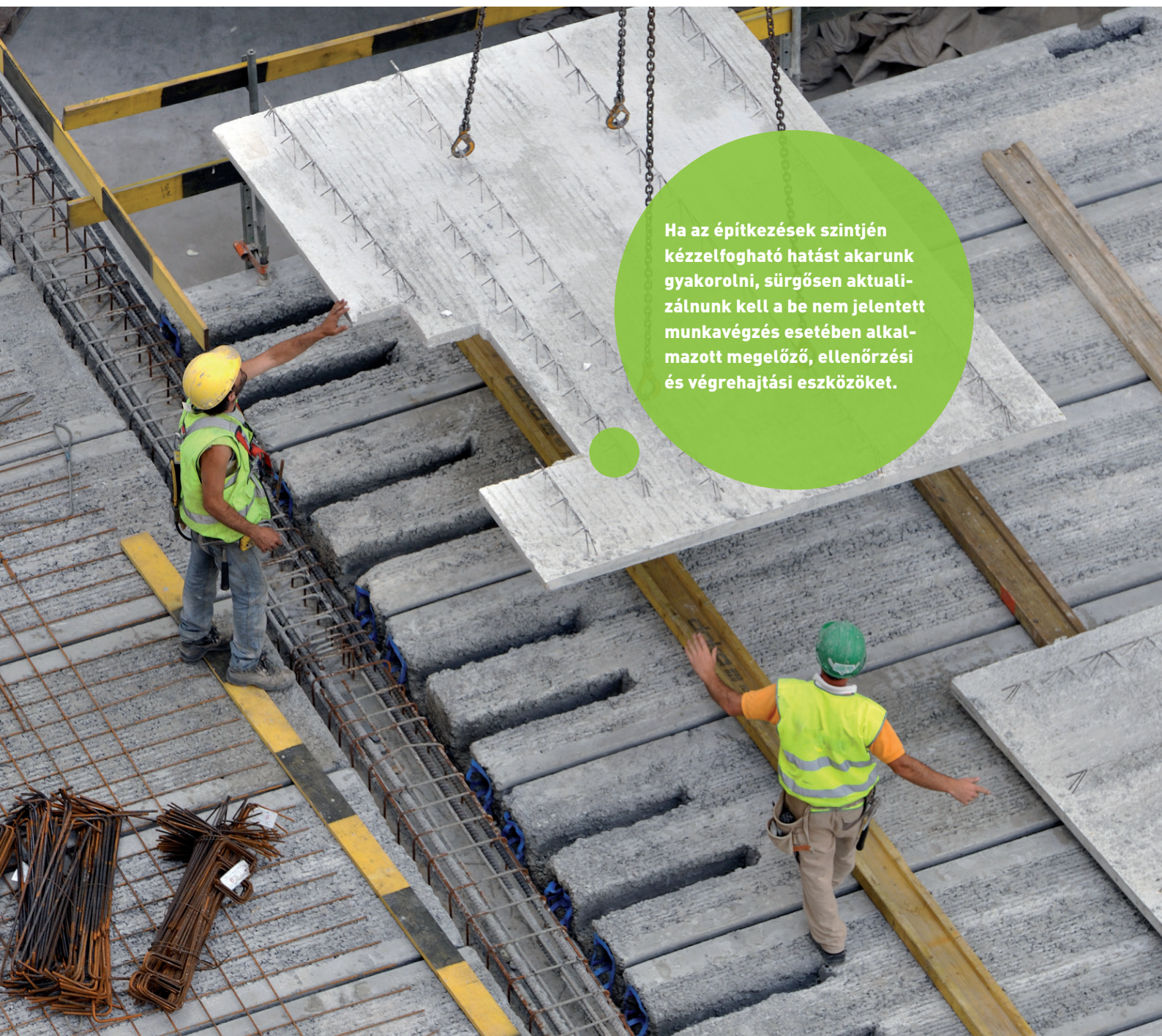
A be nem jelentett munkavégzés keresleti oldalán az ösztönzők és a visszatartó intézkedések az 'ügyfeleket' célozzák meg, vagyis azokat az

egyéneket vagy vállalkozásokat/szervezeteket, akik, illetve amelyek potenciálisan profitálnak az alacsonyabb árakból. Az építőiparban ezek gyakran (de nem mindig) az épület vagy az ingatlanfejlesztési projekt tulajdonosai. A (magán) otthoni javítási, karbantartási és felújítási munkák esetében az 'ügyfeleket' jutalmazni lehet a hivatalosan bejelentett árak és szolgáltatások igénybe vételéért (pl. jövedelemadó-kedvezményt lehet ajánlani a bejelentett szolgáltatások ára után; utalványokat lehet kibocsátani, hogy a fogyasztóknak csak az órabér egy részét kelljen kifizetniük, a másik részét pedig az állam állja; és alkalmazhatók közvetett adókedvezmények is). Ugyanezt a megközelítést lehet használni nagyobb 'ügyfelek' esetében is, bizonyos meghatározott ösztönzők formájában.

Ami a visszatartó intézkedéseket illeti, az 'ügyfelek' nem élvezhetnek mentességet a szankcióktól, hiszen végeredményben gyakran ők a haszonélvezői az alacsonyabb áraknak. Emellett nagyobb behatást gyakorolnak az árképzési mechanizmusra – de így nagyobb felelősséget is viselnek.

A KÖZVETETT MEGKÖZELÍTÉSEK elismerik, hogy a polgárok és az építőipari vállalkozások nem csupán racionális gazdasági szereplők, akik, illetve amelyek egyszerűen a költséget és hasznat figyelik. Szociális szereplők is, és azért használják a be nem jelentett munkát, mert a normáik, értékeik és meggyőződésük nem egyezik a törvényekkel és jogszabályokkal, például nem bíznak az államban és abban, amit az el kíván érni. A kiváltó ok nagy valószínűséggel az építőiparban mozgó rengeteg pénz, a korlátozott ellenőrzés és a cégek közötti kegyetlen verseny.

Ezek egymáshoz való közelítéséhez kettős stratégiát kell alkalmaznunk. A közvetett szakpolitikai megoldások a be nem jelentett munkavégzésben való részvétellel kapcsolatban a normák, értékek és meggyőződés megváltoztatására törekednek, hogy azokat (például tudatosságnövelő kampányok és oktatási kezdeményezések segítségével) összhangba hozzák a törvényekkel és jogszabályokkal. De a normák, értékek és meggyőződés megváltoztatása nem egyszerű dolog. Tiszta jövőképet, hosszútávú elkötelezettséget és meggyőző érveket igényel. Emellett nagyon kézzelfoghatóan kell bemutatni az előnyöket és azt, hogy miért van szükség a változásra. Az emberek általában az adott helyzet fenntartását részesítik előnyben, és vonakodnak elfogadni a változást.

Ha az építkezések szintjén kézzelfogható hatást akarunk gyakorolni, sürgősen aktualizálnunk kell a be nem jelentett munkavégzés esetében alkalmazott megelőző, ellenőrzési és végrehajtási eszközöket.

Az indirekt szakpolitikai megközelítések intézményi változással is kell járjanak. Ebbe beletartozhat a formális intézmények belső folyamatainak átalakítása, az állami tisztviselők képzése és szakmai ismereteinek emelése, és a belső adminisztratív terhek csökkentése. Az ilyen lépések bizonyosan javítani fogják a polgárok és cégek megítélését arról, hogy mennyire tisztességesek

és igazságosak az eljárások és az elosztás, és így erősítik az állam és működése iránti bizalmat.

Bizonyítékok és konszenzus létezik atekintetben, hogy a be nem jelentett munkavégzés kezelésének leghatásosabb és leghatékonyabb módja a közvetlen és közvetett intézkedések együttes használata.¹¹

¹¹ Williams, C.C. (2017). *Developing a holistic approach towards undeclared work*. European Commission, Brussels.
[A be nem jelentett munkavégzés holisztikus megközelítésének kidolgozása. Európai Bizottság, Brüsszel]

“A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS KEZELÉSE” (TUWIC) CÍMŰ EU-S PROJEKT

Az EU által finanszírozott TUWIC projekt célja az építőiparban megjelenő be nem jelentett munkavégzés holisztikus megközelítésének a kialakítása volt. A projektben hét tagállam vett részt (Ausztria, Belgium, Bulgária, Franciaország, Olaszország, Románia és Spanyolország). Az egyes országokban építőipari szakszervezetek, munkaadói szövetségek és végrehajtó hatóságok működtek együtt olyan szakpolitikai kezdeményezések kidolgozásában, amelyek a be nem jelentett munkavégzés elleni lehetséges lépések teljes körét le tudják fedni. Ezeket az 1. ÁBRA foglalja össze. A TUWIC szépen példázza, hogy mit lehet elérni a háromoldalú együttműködésen keresztül, és a szociális partnerek miként játszhatnak vezető szerepet a be nem jelentett munkavégzés bejelentetté történő átalakításában.

Mivel Európában az összes be nem jelentett munkahely több, mint egyötöde (21%) az építőiparban található, a TUWIC szakpolitikai kezdeményezéseinek megvalósítása jelentős hatást fog gyakorolni az európai be nem jelentett gazdaság egészére.

LEGJOBB GYAKORLAT – BELGIUM

Készítette: Frederic De Wispelaere,
KU Leuven

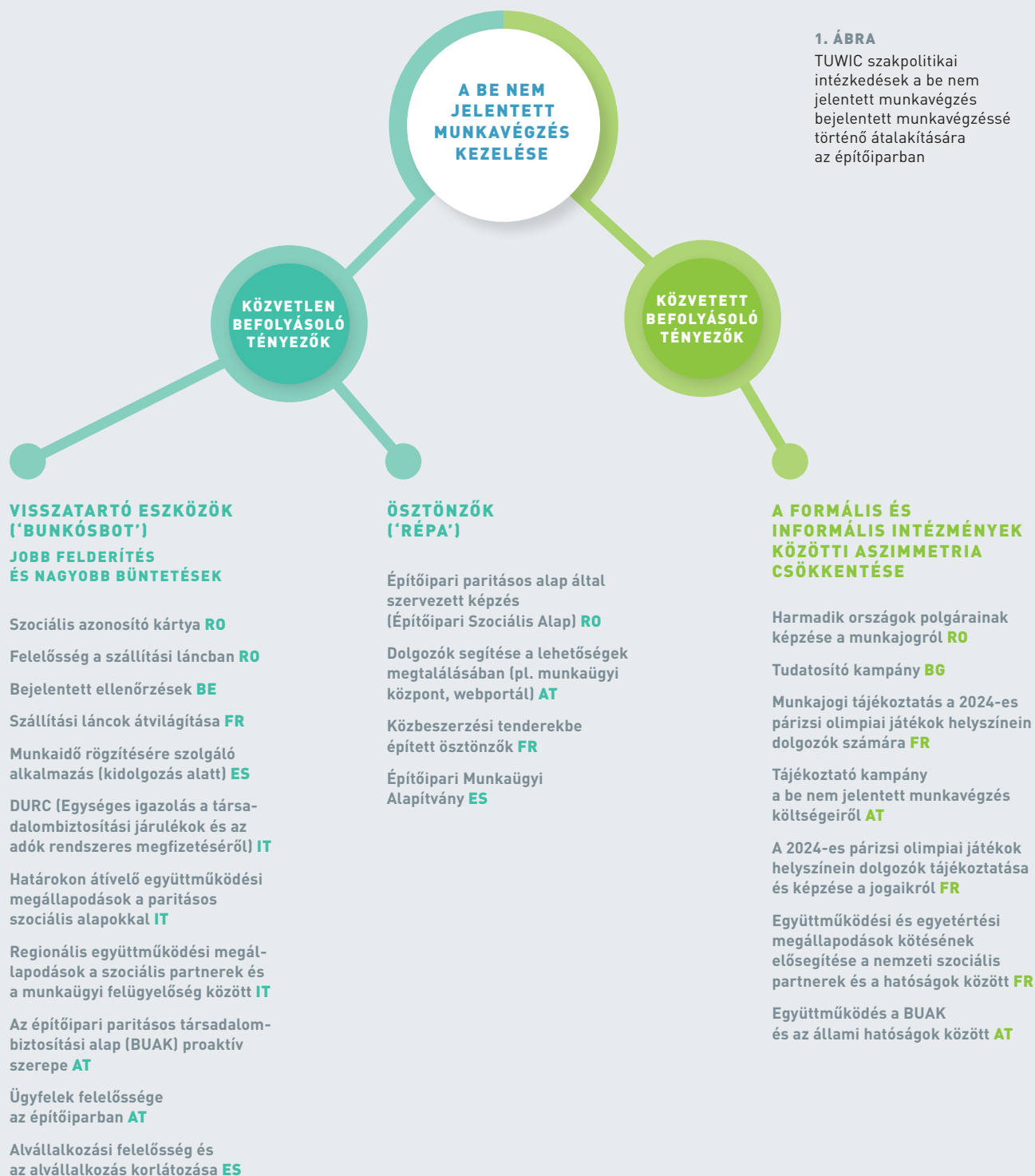
Belgiumban egy vitaanyagra építve olyan döntés született, hogy fel kell mérni a be nem jelentett munka jelenlegi arányát az építőiparban, és hogy milyen lépések születtek a leküzdésére. Ennek érdekében országos konferenciára is sor került 2020 február 20-án.

A be nem jelentett munkavégzés továbbra is napi realitás a belga gazdaságban, nem utolsósorban az építőiparban. Tisztességtelen versenyt generál a szabálykövető társaságok kárára, és azt jelenti, hogy a dolgozók nem részesülnek a szociális és munkaügyi előírások szerinti védelemben. Ráadásul rosszul kivitelezett munka esetén az ügyfelek nem érvényesíthetnek semmiféle garanciát. Végezetül csökkenti az állami bevételeket, és így erodálja a társadalombiztosítás finanszírozását.

A problémakör kezeléséhez mindig több intézkedés kombinációjára van szükség azon három körülmény ('nyomás', 'lehetőség' és 'racionalizáció') figyelembe vételével, amelyek arra ösztönzik a társaságokat vagy az egyént, hogy be nem jelentett munkát alkalmazzon. Meg kell különböz-

tetni ugyanakkor a cégek közötti (B2B) és a cégek és fogyasztók közötti (B2C) be nem jelentett munkavégzés kezelését. Emellett intézkedésekre van szükség európai és országos szinten is.

A belga építőiparban a be nem jelentett munkavégzés az elmúlt évtizedben erős transznacionális jelleget öltött. A kiküldetésben az országba érkező és az önfoglalkoztatott dolgozók száma ugrásszerűen megnőtt. Az ilyen munkavállalók alkalmazása visszaélésekhez is vezetett. A szociális ügyekért felelős felügyelőségek számára nehezebbé teszi a visszaélések figyelemmel kísérését és szankcionálását az, hogy ehhez hatáskörön átívelő együttműködés szükséges. Ettől függetlenül láthatóan egyre nagyobb lendületet kap a határokon átnyúló társadalombiztosítási csalások és be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelem. Például az (EU) 2018/957-es irányelv előírásait 2020. július 30-ig át kell ültetni a belga jogba. Ez azt jelenti, hogy az érintett szociális ügyekért felelős felügyelőségeknek 2020. második felében jelentős erőfeszítéseket kell tenniük az érdekeltek tájékoztatására (egyebek mellett az egységes országos honlapon keresztül, a Társadalombiztosítási Felderítő és Nyomozóhatóság [SIOD/SIRS] által publikált ágazati irányelvek és ellenőrzőlisták aktualizálásával és lefordításával, valamint az úgynevezett 'rajtaütésszerű vizsgálatok' segítségével), ezután pedig ellenőrizni

1. ÁBRA
 TUWIC szakpolitikai intézkedések a be nem jelentett munkavégzés bejelentett munkavégzéssé történő átalakítására az építőiparban

kell a kiküldetés módszerét alkalmazó belga vállalkozókat, illetve magukat a külföldi szolgáltatókat is. Folyamatban van emellett a társadalombiztosítási rendszerek összehangolásáról szóló Rendelet felülvizsgálatának a tárgyalása is. A határokon átnyúló, kiküldetésen keresztül megvalósuló család kezeléséhez kulcsfontosságú a kiküldetési feltételek illetékes hatóságok által

történő keményebb számonkérése, még az A1-es nyomtatvány kiadása előtt. Javítani kell továbbá a kiküldő tagállamban annak az ellenőrzését, hogy megtörtént-e megfelelő TB-járulék befizetése; ez elsősorban a küldő és a fogadó tagállam illetékes hatóságai közötti információcserén keresztül valósítható meg. Mindemellett határokon átvitelő együttműködésre lesz szükség a pénzügyi szank-

ciók (hatásosabb) érvényesítéséhez. Etekintetben a határokon átnyúló társadalombiztosítási csalás elleni küzdelemben fontos partner lesz az újonnan megalapított Európai Munkaügyi Hatóság (ELA).

A kiküldetésen keresztül megvalósuló 'szociális dömping' felé forduló óriási figyelem néha azt az érzést keltheti, mintha az országon belüli be nem jelentett munkavégzés már nem is lenne probléma, holott ezt a kihívást sem lehet és szabad figyelmen kívül hagyni. A be nem jelentett munkavégzés valójában már azelőtt is realitás volt, hogy a kiküldetésen keresztüli szociális dömping berobbant volna a köztudatba. Az újabban végzett közvéleménykutatások (lásd '498. sz. különleges Eurobarométer-felmérés a be nem jelentett munkavégzésről') és a társadalombiztosítási felügyelőségek által végzett vizsgálatok megerősítik, hogy a be nem jelentett munkavégzés a mai napig tényező a belga építőiparban. A Belga Nemzeti Bank szerint az ágazatban létrejövő vagyon mintegy egyötöde feketepiaci tevékenységből származik. A be nem jelentett munkavégzés arányairól készített ezen becslés jelentősen magasabb, mint az egyéb ágazatok esetében. A jelenséget még mindig túl gyakran mentegetik

vagy bagatellizálják azzal, hogy 'a be nem jelentett munka az olaj, aminek köszönhetően a gazdaság működik' – és ez kulturálisan elfogadottnak tűnik Belgiumban. A fentiek rávilágítanak a felügyelőségek és a büntető igazságszolgáltatási rendszer rendkívüli fontosságára. A jogérvényesítést nem lehet a szociális partnerekre hagyni, mert az 'önszabályozás' mindig nehéz dolog. A törvénysértések aránya továbbra is nagyon magas, annak ellenére, hogy a TB-felügyelőségek már évtizedek óta koncentrálnak az ágazatra. Így hát nem lehet és nem is szabad lankadnia a figyelemnek. A 'Tisztességes versenyt az építőiparban terv' bármilyen aktualizálása nem fókuszálhat tehát kizárólag a szociális dömpingre, hanem a tisztán országon belüli megjelenéssel is foglalkoznia kell. Ezt úgy lehet elérni, hogy az adóhatóságokat jobban bevonják a konzultációkba és a vizsgálatokba. A társadalombiztosítási felügyelőségek sokkal kevesebbet foglalkoznak a be nem jelentett munkavégzéssel a B2C területen. Itt az adóhatóságok kell fontos szerepet játszanak azon keresztül, hogy igazolják az ön-foglalkoztatott dolgozók jövedelmét, és ellenőrzik az építkezéshez kapcsolódó ÁFA-bevallásokat.

Alapvető fontosságú az építkezéseken végzett helyszíni ellenőrzés. Ezért meg kell növelni a munkaügyi felügyelők számát, akiket fel kell szerelni modern számítástechnikai és kommunikációs eszközökkel, és megfelelő képzésben kell részesíteni.

A béreknek az építőiparban és a kapcsolódó iparágakban nemrég bevezetett mentesítése a forrásadó alól műszakrendben történő foglalkoztatás esetén, az úgynevezett 'adóátcsoportosítással' együtt kétségtelenül jelentős adókedvezményt jelent az építőipar számára, és ezzel együtt jókora adóbevételek kiesését a belga államnak. Az ilyen lépések normál körülmények között a be nem jelentett munkavégzés visszaeséséhez, és a 'normál' munkahelyek számának az emelkedéséhez vezetnek. Ez arra indít bennünket, hogy megjegyezzük: a be nem jelentett munkavégzés kiterjedtségének, az abban megnyilvánuló mozgásoknak és az ezt kezelő erőfeszítéseknek az értékelése túlzottan is az érzésekre, és nem annyira a tényekre alapul. 'Úgy érezzük', hogy csökken a be nem jelentett munkavégzés, 'úgy érezzük', hogy az adóátcsoportosítás emeli a normál foglalkoztatottak számát, stb. Sürgősen szükség van tehát a jelenség sokkal jobb monitorozására és az ellene tett intézkedések előtt és utána típusú értékelésére, kezdve a 'Tisztességes versenyt az építőiparban terv' értékelésével, folytatva a béreknek az építőiparban és a kapcsolódó iparágakban nemrég bevezetett mentesítésével a forrásadó alól műszakrendben történő foglalkoztatás esetén, egészen a 'mellékesben végzett munkáról' szóló törvényig. A társadalombiztosítási felügyelőségek reformjának részeként az a döntés született, hogy megerősítik az SIOD/SIRS stratégiai és koordináló szerepét, egyebek mellett egy tudományosan megalapozott, társadalombiztosítási csalással foglalkozó Tudásalap felállításán keresztül, melynek egyik célja bizonyítékalapú stratégia kidolgozása a TB-csalások kezelésére. A kezdeményezés üdvözlendő.

Végezetül amellet is lehet érvelni, hogy az építőiparban tapasztalható tisztességtelen versenyt, melyet az okoz, hogy egyesek egyáltalán semmi, vagy csak kevesebb TB-járulékot vagy egyéb adót fizetnek, mint mások, jelentős mértékben legalizálta egy sor nem tipikus foglalkoztatási forma (kiküldetés, önfoglalkoztatás másodállásban, a 'mellékesben végzett munkáról' szóló törvény, stb.). Ez az egyenlő feltételek eltűnését eredményezte. Emellett elégtelenek annak a garanciái is, hogy az ágazatban tevékenykedők rendelkeznek a szükséges minimális szakmai ismeretekkel. Nagyon egészségtelen, és így fenntarthatatlan helyzettel állunk szemben: csökken az adófizetők száma, és az adóalapjuk is. Ezért erőfeszítéseket kell tenni a belgiumi építkezéseken dolgozók körében a 'normál' módon adózó dolgozók és önfoglalkoztatottak arányának az emelésére.

LEGJOBB GYAKORLAT – FRANCIAORSZÁG

Készítette: Anouk Lavaure,
Munkaügyi Főigazgatóság

Franciaországban az építőipari dolgozókat képviselő szakszervezetek és az állami beruházások munkaadóinak szervezetei vettek részt a projektben. A munkába belefolyt továbbá több, a 2024-es párizsi olimpia infrastruktúrájának építéséhez kapcsolódó szervezet és köztestület is.

A francia részvételt a Munkaügyi Főigazgatóság (Direction Générale du Travail, DGT) koordinálta, Ile-de-France régió regionális üzleti és foglalkoztatási igazgatóságának (Direccte) szoros részvételével, mivel a legtöbb olimpiához köthető tevékenység és létesítmény a párizsi régióban található. A tevékenységek a szociális partnerek kezdeményezéseire alapultak, az állami hatóságok támogatásával.

A projektpartnerek megállapodása szerint a projekt rendelkezésére álló tárgyalóhelyiségeket arra használták, hogy jobb információáramlást és koordinációt alakítsanak ki az építőiparban tevékenykedő szociális partnerek és a párizsi olimpia infrastruktúrájának építésében részt vevő minden intézmény, hatóság és szervezet között. Számos információcserét és koordinációs értekezletet tartottak az összes partner részvételével.

Először egy előzetes eszmecsere került sor, ahol megjelent az összes partner, megvitatták az érdekeltek várakozásait/problémáit, a már meglévő kezdeményezéseket, valamint felvázolták az első teendőket.

Tájékoztató megbeszélést tartottak a 2012-es londoni olimpiai játékok szervezéséről, amelyen bemutatásra került az Egyesült Királyságban működő építőipari szakszervezetek, az Olimpiai Infrastruktúrafejlesztő és Hasznosító Bizottság (Olympic Delivery Authority, ODA), valamint a Londoni Olimpia Szervezőbizottsága között kialakított hatásos koordináció. A koordináció erőteljesen hangsúlyozta a munkahelyek szociális aspektusait, úgymint munkaegészségügy/munkavédelem, lakhatás, munkakörülmények, stb. A londoni olimpia a valaha is tartott legbiztonságosabb olimpia volt, 100.000 személyórára 0,17 bejelentett sérülés esett, és egyetlen halálos baleset sem történt. Az együttműködés az összes partner által aláírt együttműködési megállapo-

A tapasztalat rávilágított, hogy nagy építkezések esetében valóban működik a szociális partnerek, a hatóságok, a vállalkozók és az építetők között létrejött erős elköteleződés, és ez az alvállalkozói lánc egészében meg tudja akadályozni a be nem jelentett munkavégzést és a baleseteket.

dásban és egyetértési megállapodásban öltött testet. Ezek az alábbiakat tartalmazták:

- Mindenki kapjon jó minőségű élményt a Játékokon
- Oktatás, képzés és belépéskori tréning
- Egészség, biztonság és jólét
- Egyenlőség, különbözőség és befogadás
- A szakszervezetek hatásos közreműködésének ösztönzése
- Közvetlen foglalkoztatás
- Szakszervezeti tagság
- Fizetések és jutalmak.

Ugyanezen a találkozón a Belga Építőipari Konföderáció, mint az iparági munkaadók képviselője bemutatta, hogy milyen lépéseket tettek a közbeszerzéseken megajánlott abnormálisan alacsony árak azonosítása érdekében.

Végezetül pedig az Építőipari és Faipari Dolgozók Nemzetközi Szövetsége (BWI) számolt be három nagy sporteseményrel kapcsolatban végzett munkaügyi ellenőrzés tapasztalatairól:

- A 2018-as oroszországi FIFA Világbajnokság Helyi Szervező Bizottságával együtt lefolytatott munkaügyi ellenőrzésről, beleértve egy, a Bizottsággal kötött egyetértési megállapodást
- A 2022-es katarai FIFA Világbajnokság Legfelső Szervezési és Jogi Bizottságával együtt lefolytatott munkaügyi ellenőrzésről, beleértve egy, a Bizottsággal kötött egyetértési megállapodást
- A Katarban megvalósuló VINCI-QDVC projekteken folytatott közös ellenőrzésről egy Nemzetközi Keretmegállapodás (IFA) keretében.

A legjobb nemzetközi gyakorlatok hasznosnak, gyakorlatiasnak és az illetékes francia hatóságok által átvehetőnek bizonyultak, kiváltképp az olimpiai épületekért felelős testület (SOLIDEO), valamint a francia építőiparban tevékenykedő szociális partnerek számára.

A projektpartnerek megvitatták továbbá az Ile-de-France (Nagy-Párizs) régió területén megvalósítandó állami beruházások és építkezések toborzási igényeit, a foglalkoztatás- és készségfejlesztést célzó, a cégek toborzási erőfeszítéseinek támogatására létrejött keretmegállapodást, a francia szakmaközi szociális partner és a szakmai szervezetek által aláírt Olimpiai Szociális Chartát – amely külön figyelmet szentel a kiküldetésben lévő dolgozók tájékoztatásának és jogainak -, valamint a SOLIDEO és az egyes ügyletek között létrejött, célkitűzésekről szóló megállapodást.

A partnerek egyetértettek abban, hogy tovább dolgoznak három területen:

- Az összes projektgazda szoros bevonása a bemutatott legjobb gyakorlatok hatásos megvalósításába
- A pályázatot kiíró hatóságok, a vállalkozók és az ügyletek segítése a tenderfelhívások és az ajánlatok megszövegezésében, és az érvényes ajánlatok értékelési szabályainak a meghatározásában (a Belga Építőipari Konföderáció által kidolgozott eszközök alapján)
- A dolgozók és a vállalatok toborzás előtti, illetve tényleges munkavégzés alatti jogaival és felelősségeivel kapcsolatos tájékoztató eszközök minőségének javítása, a www.constructionworkers.eu¹², sok nyelven elérhető honlapból ihletet merítve.

A megbeszélések alatt különféle igények merültek fel:

- A fenntartható közbeszerzés javítása
- Az érdekeltek közötti hálózatépítési tevékenység fejlesztésének és megvalósításának a támogatása egy 'útvonal' típusú megközelítésre alapozva, melybe beletartozik a képzés, a tájékoztatás, a kötelező formalitások teljesítése, stb.
- Az építési területhez való hozzáférés további legjobb gyakorlatainak és meglévő eszközeinek a meghatározása
- Ki lehetne nevezni egy, a 'kiküldetésben lévő dolgozók lakhatásával foglalkozó szociális koordinátort'.

LEGJOBB GYAKORLAT – BULGÁRIA

Készítette: Vanya Tividosheva

A bolgár építőiparban tevékenykedő nemzeti szociális partnerek egyetértenek, hogy a be nem jelentett munkavégzés igen problémás terület, és az építőipar az egyik leginkább érintett ágazat.

A Bulgáriában országos szinten működő, az építőiparban tapasztalható be nem jelentett munkavégzéssel foglalkozó kezdeményezések célja a háromoldalú egyeztetések erősítése, a szociális partnerek és a hatóságok közötti eszmecsere elősegítése és (új) megoldások találása a probléma kezelésére.

A legfontosabb szociális partnerek az alábbiak voltak:

- szakszervezetek: Építőipari, Ipari és Vízügyi Dolgozók Föderációja – Podkrepa (FCIW PODKREPA), és Független Építőipari Szakszervezetek Föderációja (FITUC);
- a Bolgár Építőipari Kamara (BCC), az építőipari munkaadói szövetség; és
- az Általános Munkafelügyeleti Végrehajtó Ügynökség.

Fontos szerepet játszó üzleti szervezetek, szakszervezetek és állami hatóságok dolgoztak együtt azon, hogy megtervezzék az országos szinten szervezett események koncepcióját, népszerűsítsék az EU-s eszközöket (Európai platform a be nem jelentett munkavégzés kezelésére), és meghatározzák a felelősségi és feladatköröket a be nem jelentett munkavégzéssel kapcsolatos problémák megoldási lehetőségeinek megtalálásával és végrehajtásával kapcsolatban.

Az ágazatban működő nemzeti szociális partnerek elkötelezték magukat az együttműködés mellett, és közös érdeklődést mutattak a tapasztalatcsere és szakértelem megosztása iránt az alábbi beavatkozási területeken:

- Az építőiparban jelentkező be nem jelentett munkavégzés fontosságának a tudatosítása
- Információcsere a partnerségben résztvevő összes szervezet által tett intézkedésekről
- A tisztességes munkavégzés közös európai értékeinek népszerűsítése
- A közös cselekvés közös alapvetéseinek meghatározása és kidolgozása mind a projekt-tevékenységek keretében, mind pedig az utánkövető kezdeményezésekhez.

¹² A honlapot az EFBWW működteti.

A szociális partnerek a megvalósítás időszakában háromszor találkoztak, és két országos esemény került megszervezésre.

Az első találkozón, melyre 2019. április 23-án került sor, az alábbi lehetséges tevékenységeket határozták meg:

1. PREVENCIÓS LÉPÉSEK az építőiparban jelentkező be nem jelentett munkavégzés kezelésére, pl. tájékoztató anyagok kidolgozása, melyeket fel lehet tenni a partnerek honlapjaira, és a közösségi médián keresztül is terjeszteni lehet.

2. ELLENŐRZÉSEK az építkezésekre, a vállalkozókhoz tett közös helyszíni kiszállások formájában, ahol az Általános Munkafelügyeleti Végrehajtó Ügynökség, az FCIW PODKREPA és a FITUC képviselői vesznek részt.

3. JOGSZABÁLYI VÁLTOZÁSOK, pl. a BCC által kezdeményezett és az FCIW PODKREPA és FITUC támogatott javaslatok.

A javasolt változtatások a területfejlesztési törvényre vonatkoznak. A szociális partnerek azt ajánlják, hogy a nagy ingatlanfejlesztés projektekben (pl. nagy szociális lakásépítési programok, középületépítés vagy 100 szobánál nagyobb szállodaépítés) csak olyan építőipari cégek vehessenek részt, amelyek szerepelnek az Építőipari Társaságok Központi Szakmai Nyilvántartásában (a nyilvántartást a Bolgár Építőipari Kamara vezeti).

4. PROMÓCIÓS ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

Az együttműködés erősítése érdekében az a döntés született, hogy az építőiparban tevékenykedő nemzeti szociális partnerek partnermegállapodásra lépnek egymással. A megállapodásban külön cikk fog foglalkozni a szektorban megjelenő be nem jelentett munkavégzés kezelésével, és közérthetően meghatározásra kerül az egyes partnerek szerepe és felelősségi köre is.

A TUVIC projekt résztvevői a közös promóciós és kommunikációs tevékenységük célcsoportjaként a (középiskolában és szakképző intézményben) építőipari szakmákat tanuló diákokat jelölték meg.

A diákok az építőipari be nem jelentett munkavégzés megelőzésével és tudatosításával foglalkozó, a projektpartnerek által közösen készített tájékoztató anyagot és prezentációt kapnak. Ezt a következőképpen kell megvalósítani:

- A BCC összeállítja az építőipari oktatással és képzéssel foglalkozó szakképző intézmények és középiskolák listáját.
- Minden partner meglátogat építőipari oktatással és képzéssel foglalkozó szakképző központokat és középiskolákat.
- Minden partner elküldi a nála rendelkezésre álló, építőipari be nem jelentett munkavégzéssel kapcsolatos információt és anyagot egy külső szakértőnek, aki ezek alapján összefoglalót készít, és emellett a prezentációt is tematika szerint rendez.
- A külső szakértő által készített anyagokat az építőiparban tevékenykedő szociális partnerek és az Általános Munkafelügyeleti Végrehajtó Ügynökség hagyja jóvá.

A célcsoport a munkaerőpiacra belépő fiatalok csoportja. A tájékoztató anyagok elektronikus, video-alapú anyagok (YouTube, Vbox, Instagram). A kampány aktívan népszerűsíti emellett a már meglévő, be nem jelentett munkavégzéssel kapcsolatos anyagokat és platformokat is. A projekt az egész országot lefedi, és az építőipari szakképző intézményekben kerül megvalósításra. A szövegeket és anyagokat a FCIW PODKREPA és a FITUC készíti. Az Általános Munkafelügyeleti Végrehajtó Ügynökség az eseményekben vesz részt, és segít a dokumentumok véleményezésében.

A második országos TUVIC találkozón a partnerek bemutatták és megvitatták az elkészített anyagokat, és tovább dolgoztak az egyes célcsoportokat megcélzó tevékenységek megvalósításán.

A felek hangsúlyozták, hogy milyen fontos a más tagállamokból származó, be nem jelentett munkavégzéssel kapcsolatos legjobb gyakorlatok megosztása és használata. Emellett a probléma közös európai megközelítését javasolták.

A TUVIC partnerek megállapodtak, hogy az egyes al-célcsoportok felé testreszabott népszerűsítő tevékenységet fognak folytatni, például:

- e-anyagok és közösségi médiában megjelenő anyagok a diákoknak;
- nyomtatott anyagok (egyszerű szórólapok) a fizikai dolgozók számára;
- további tájékoztatás és tudatosító tevékenység a szakképző központokban tanuló, 16 év fölötti diákok körében;
- találkozók a munkaadókkal (a Bolgár Építőipari Kamara tagjai);
- közösségi média-kampányok az ügyfelek felé.

A partnerek megállapodtak, hogy az Országos Foglalkoztatási Cselekvési Tervet (NEAP) fogják pénzügyi eszközként használni a szakképző központokban megvalósítandó tevékenységekhez, és a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó megelőző intézkedésekkel kapcsolatos jövőbeli projektek finanszírozásához.

A partnerek megállapodtak abban is, hogy a meglévő országos építőipari kollektív szerződést meg kell erősíteni. Hangsúlyozni kell a tisztességes munkavégzést, és ki kell terjeszteni a KSZ érvényességét az építőiparra közvetlen hatást gyakorló iparágakra is, pl. világítástechnika, fafeldolgozás és textilipar.

TEVÉKENYSÉG A COVID-19 JÁRVÁNY IDEJÉN

A COVID-19 járvány rendkívüli időszaka alatt az összes iskolát bezárták, és internetes oktatást vezettek be. A bolgár partnereknek is ehhez kellett igazítaniuk a munkájukat, és törölni/halasztani kényszerültek az iskolalátogatásokat.

UTÁNKÖVETŐ TEVÉKENYSÉG ÉS TÁJÉKOZTATÓ KAMPÁNY

A tájékoztató kampány azonnal megindul, mi-helyest a COVID-19 miatti korlátozások megszűnnek. A szociális partnerek az építőipari szakképző központokban tanuló diákokat és a felnőttképzésben résztvevő dolgozókat fogják megcélolni. A kampány a következőképpen fog megvalósulni:

- prezentációk a szakképző központokban a 2020-21-es tanév elején és végén (2020. szeptember és 2021. május-június);
- felnőttoktatást megcélzó prezentációk a szakképző központokban a lehető leghamarabb azután, hogy azok újra megnyitották a kapuikat.

A prezentáció a tanárok által szabadon felhasználható anyagként feltöltésre kerül az Oktatási és Tudományügyi Minisztérium elektronikus adatbázisába.

A szakszervezetek és a munkaadók együttesen tudják tudatosítani a bejelentett munkavégzés fontosságát. Ha a fiatal építőipari szakmunkások és tanulók már az oktatásuk és képzésük ideje alatt tájékoztatást kapnak, korán meg tudjuk velük értetni a hivatalos foglalkoztatás jelentőségét.

LEGJOBB GYAKORLAT – OLASZORSZÁG

Készítette: FILCA CISL, FENEAL UIL, FILLEA CGIL és ANCE

Olaszországban az "informális gazdaság" valódi csapás, mert eltorzítja a munkaerőpiacot és bevételkiesést okoz az államnak, ezáltal csökkennek a bérek és romlanak a munkavégzés feltételei. A legújabb felmérések szerint az informális gazdaság 210 milliárd euróra rúg, ami Olaszország GDP-jének 12,4%-a, és 3,7 millió dolgozó tevékenykedik benne.

A 2018-ban a munkaügyi felügyelők által végzett ellenőrzések során (144.163 céget vizsgáltak) 42.306, nem bejelentett módon munkát végző személyt találtak. Átlagban minden három ellenőrzött cég közül egynek volt "fekete" munkavállalója. Ezért szükségessé vált a be nem jelentett munkavégzés elleni harcban részt vevők közötti együttműködés erősítése.

Az építőiparban tapasztalható be nem jelentett munkavégzés kérdésével egy széleskörű országos háromoldalú találkozó foglalkozott, melyen a következők vettek részt:

- a szektorban működő szociális partnerek (FENEAL UIL, FILCA CISL, FILLEA CGIL és ANCE)
- az építőipari ágazati paritásos alapok (Építőipari Jóléti Alapok Országos Bizottsága – CNCE, Balesetmegelőzési, Higiéniai és Munkakörnyezeti Országos Bizottság – CNCPT, és az

Az olasz DURC dokumentum azt bizonyítja, hogy az építőipari cég hibátlanul megfizette a TB-járadékokat.

Építőipari Képzés és Szakképzés Országos Testülete – FORMEDIL)

- az Országos Munkaügyi Felügyelőség (INL), és
- Bari, Brescia, Caserta és Macerata régiók munkaadói szövetségei és szakszervezetei, melyek területük legjobb gyakorlatát mutatták be.

A találkozót rávilágított, hogy mennyire szükséges az együttműködés a be nem jelentett munkavégzés és az ún. "szerződéses dömping" kezelésében. Ez utóbbinál az építőipari tenderekben való részvételkor a cégek nem alkalmazzák a megfelelő kollektív szerződést, és így alacsonyabb árakat tudnak ajánlani. A résztvevők emellett hangsúlyozták az építkezéseken alkalmazandó bilaterális ellenőrző és megfigyelőrendszer fontosságát is.

A határokon átnyúló társadalombiztosítási családok és visszaélések kezelésében a CNCE játszik stratégiai szerepet. A szervezet 2008 óta számos transznacionális bilaterális kölcsönös elismerési megállapodást kötött németországi, ausztriai, franciaországi és san marino-i megfelelőjével, melyek úgy rendelkeznek, hogy ha dolgozókat küldenek ideiglenes kiküldetésbe Olaszországból az egyik aláíró államba, az elismeri az olasz paritásos szervezeteket.

A jegyzőkönyvek (protokollok), illetve megállapodások megkötéséhez alapvető fontosságú az építőiparban tevékenykedő szociális partnerek közötti, országos szinten megvalósuló együttműködés, a paritásos testületek támogatását is beleértve.

Ennek jó példája a DURC (Egységes igazolás a társadalombiztosítási járulékok és az adók rendszeres megfizetéséről), amely azt igazolja, hogy a társaság teljesítette az összes társadalombiztosítási, biztosítási és adófizetési kötelezettségét. A DURC a tendereken való részvétel követelménye, mint a kötelezettségek rendszeres rendezésének garanciája, és az építőiparban megjelenő be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelem eszköze. A dokumentumot együttesen bocsátja ki az országos társadalombiztosítási intézet (INPS), az országos munkahelybaleset-biztosító intézet (INAIL) és a Casse Edili (építőipari paritásos jóléti alapok). Az építőipari paritásos szervezetek, a CNCPT (munkaegészség és munkavédelem) és a FORMEDIL (oktatás és szakképzés) is rendkívül fontos szerepet játszanak.

Az építőiparban a be nem jelentett dolgozók részaránya lassan csökken. Azoknak a száma

azonban, akiket nem a munkakörüknek megfelelő kollektív szerződés véd, még mindig magas. Ezen (új) jelenség kezelése érdekében a szociális partnerek és a hatóságok megállapodtak, hogy adatokat cserélnek az alkalmazandó kollektív szerződések monitorozása és érvényesítése érdekében. E célból egyetértési megállapodás aláírására került sor.

Az alábbiakban röviden összefoglaljuk, hogy az egyes régiókban miként kezelik a be nem jelentett munkavégzést:

BARI: Két jegyzőkönyv (protokoll) célozza a megfelelő kollektív szerződés szoros betartását. Minden egyes építési terület minden héten információt kell szolgáltatson arról, hogy ki lesz jelen az adott helyen. Az ott dolgozó munkásoknak különleges kitűzött kell viselniük, amely meghatározott adatokat tartalmaz, pl. a nevüket és a végzettségüket.

BRESCIA: Jegyzőkönyvek aláírására került sor a szociális partnerek, a helyi munkaügyi felügyelőség, a helyhatóságok (helységek és megyék), valamint a független vállalkozók szervezetei között. Kialakítottak egy webes vizuális felületet is, ez megyei szinten gyűjt és cserél adatokat az építési területekről. Az adatokat keresztellenőrzésnek vetik alá, ami javítja az építési területek megfigyelhetőségét.

CASERTA: Jegyzőkönyvet írtak alá az építőiparban megjelenő szervezett bűnözés megelőzésének és felszámolásának a segítésére. A végrehajtás hatékonyságának a növelését egy előzetes ellenőrzési rendszer segíti, amely különféle, egészségügyi és munkavédelmi feltételeket, az építési területen dolgozókkal kapcsolatos információkat, valamint a dolgozók szakmai ismereteit és végzettségét tartalmazó adatbázisokkal van összekapcsolva.

MACERATA: Regionális megállapodás aláírására került sor olyan számítástechnikai rendszerek felállítására és tesztelésére, amelyek jelzik, hogy ki jogosult jelen lenni az adott építési területen, illetve annak érdekében, hogy a munkafolyamatok figyelemmel kísérésén keresztül meg lehessen erősíteni a bűnözői csoportok közbeszerzési tenderekbe történő beszivárgását megakadályozó eszközöket. Emellett létrehoztak egy elektronikus kitűzött is az építőipari dolgozók számára; a kitűző a dolgozók és a munkaszerződések adatait, valamint egyéb személyes információkat tartalmaz.

LEGJOBB GYAKORLAT – SPANYOLORSZÁG

Készítették a projektben résztvevő nemzeti partnerek: a CNC mint a munkaadók képviselője, az, UGT-FICA és a CCOO Construcción y Servicios mint a munkavállalók képviselői, és az ITSS (Munkaügyi és Szociális Gazdasági Minisztérium)

Az utóbbi években számos intézkedés került bevezetésre Spanyolországban, melyek segítettek a balesetek csökkentésében, hozzájárultak a munkahelyi kockázatok megelőzéséhez és javították a munkakörülményeket (beleértve a béreket, munkakörülményeket, munkaidőt, stb.). Ezek a megoldások csökkentették a be nem jelentett munkavégzést az építőiparban. Több intézkedés szociális párbeszéd eredményeként született, és sok aspektusuk példa nélkül állt/áll az EU-ban.

Az építőiparban tevékenykedő szociális partnerek (CNC, UGT-FICA/CCOO Construcción y Servicios) összességében elismerik az Építőipari Általános Országos Kollektív Szerződés pozitív hozzájárulását a munkaerőpiac szabályozásához; a szerződés általánosan alkalmazandó az összes építőipari cég és dolgozó esetében. A munkaügyi kapcsolatok egészséges fejlődésére jótékony és stimuláló hatást gyakorolt az egész Spanyolországra egységesen érvényes szabályozás, valamint a CNC és az UGT-FICA/CCOO Construcción y Servicios által letárgyalt egységes szabályozási keret kialakítása.

A 32/2006 (OKTÓBER 18) SZÁMÚ, ÉPÍTŐIPARI ALVÁLLALKOZÁSRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY, és annak jogi kibontása a 1109/2007 királyi rendeletben megköveteli az építőipari tevékenységet végző, és az alvállalkozói láncban részt vevő cégektől, hogy vetessék magukat fel az Akkreditált Társaságok Nyilvántartásába (REA). A munkaadóknak nyilatkozniuk kell, hogy vannak náluk olyan munkavállalók, akik ki lettek képezve a prevencióra, és a cégnél rendelkezésre állnak a munka elvégzéséhez szükséges anyagi eszközök. A jogszabály az alvállalkozást általános szabályként három szintre korlátozza; az önfoglalkoztató vállalkozók nem adhatják alvállalkozásba a szolgáltatásaikat másik cégnek. A törvény sajátossága, hogy az alvállalkozóként tevékenykedő cégek nem biztosíthatnak kizárólag csak munkaerőt – a cél a dolgozók illegális mozgatásának a megakadályozása. Előírja továbbá, hogy a munkavállalók 30%-át állandó szerződéssel kell alkalmazni. Az ellenőrzés megerősítése érdekében jogi kö-

vetelmény a transzparens Alvállalkozói Könyv vezetése. A dokumentumot mindig az építési területen kell tartani, és kronologikus sorrendben, a munka elkezdésétől kezdve vezetni kell benne egyebek mellett az adott építési területen az alvállalkozók és önfoglalkoztató vállalkozók által végzett munka részleteit, azt, hogy ők milyen szintű alvállalkozók, ki a köztes vállalkozás, milyen természetű szerződésük van, és személy szerint ki a felelős az egyes alvállalkozók szervezéséért és menedzseléséért.

Az építőipar paritásos testülete, a **FUNDACIÓN LABORAL DE LA CONSTRUCCIÓN (FLC)** egy új online eszközt, a Gesinprec-et is útjára indított; ezt az építőipari cégek átfogó prevenció-menedzsment megvalósításához használhatják. Az ingyenes támogatóprogram segítségével a társaságok feltölthetik a társadalombiztosítási járulékokkal kapcsolatos dokumentumaikat, és így

Az Építőipari Munkaügyi Alap által kibocsátott szakmai kártya. A kártya értékes információt tartalmaz az építőiparban alkalmazottak szakmai képesítéseiről.

könnyebben meg lehet bizonyosodni arról, hogy az alvállalkozók teljesítik-e a kötelezettségeiket.

A Spanyol Építőipari Szakmai Kártya (TPC) egy, a munkaegészségügyi és munkavédelmi képzéshez szorosan kapcsolódó ágazati eszköz, mely minden építőiparban dolgozó személy számára elérhető. A TPC-be egyebek mellett információ tölthető fel a dolgozó által elvégzett egyéb képzésekről, a szakmai végzettségeiről és az ágazatban szerzett tapasztalatairól is. A TPC-t az FLC bocsátja ki.

Az FLC-nek, az 1992-ben az Építőipari Általános Országos Kollektív Szerződés aláírói által létrehozott kétoldalú testületnek kulcsfontosságú szerepe van abban, hogy ellássa a cégeket és a munkavállalókat az erőforrásokkal, melyek segítségével azok profibbá, biztonságosabbá és jobban kvalifikálttá válhatnak, és meg tudják alapozni a jövőbeni sikerességüket. Tevékenysége lefedi a munkahelyi kockázatok megelőzését, a szakmai képzést és a foglalkoztatáshoz kapcsolódó tevékenységeket, figyelembe véve az innováció, új technológiák és fenntarthatóság által ajánlott lehetőségeket e fejlődő ágazat további fejlesztéséhez.

Utalást kell tegyünk a nemrég lezajlott egyeztetésre is, melynek ennek eredményeként az egyes dolgozók munkaidő-nyilvántartásának kötelezettsége bekerült a hatodik Építőipari Általános Szerződésbe a Munka Törvénykönyve 34.9 cikkelyének új szövege szerint, melyet a szociális védelem sürgős intézkedéseiről és a munkahelyek munkaidővel kapcsolatos bizonytalansága elleni küzdelemtől szóló 8/2019-es királyi törvényerejű rendelet fogalmazott meg.

Az FLC jelenleg a fenti szabályozásnak való megfelelést segítő napi munkaidő-nyilvántartó eszköz kidolgozásán dolgozik.

Végül de nem utolsósorban megjegyzendő, hogy a **SPANYOL MUNKAÜGYI ÉS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI FELÜGYELET** általános felhatalmazással rendelkezik, vagyis a jogszabályoknak és kollektív szerződéseknek való megfelelést ellenőrző tevékenysége kiterjed a munkaügyi kapcsolatokra, a munkaegészségügyre és munkavédelemre, társadalombiztosításra, a foglalkoztatásra és a külföldi állampolgárok munkakörülményeire is. A Felügyelet számára az építőipar kiemelt terület: 2018-ban az általa végzett ellenőrzések 17,47%-a ebben az ágazatban került lebonyolításra.

LEGJOBB GYAKORLAT – ROMÁNIA

Készítette: Dacian Micu,
a HIDROCONSTRUCTIA SA HR-vezetője, a projekt szociális
partnerek által kinevezett nemzeti szakértője

A román építőipar sajátos vonása, hogy a munkaerőpiac kollektív szerződés által részben szabályozott. A szerződés azonban sajnos már nem általánosan kötelező, rosszul ellenőrzik és rosszul is hajtják végre. Ez negatív hatást gyakorol az építőipar imázsára, és az egyik legnagyobb akadályát képezi a friss munkaerő ágazatba történő vonzásának.

A román építőipar egyik nagy problémája a szakemberek és az "agyak" elszívása. 2009 és 2016 között több, mint 260.000 képzett és képzetlen építőipari dolgozó hagyta el az országot jobban fizető nyugat-európai állásokat keresve. Ennek eredményeként mintegy 200.000 dolgozó hiányzik az építőiparban.

A be nem jelentett munkavégzés fő okai Romániában a költségek, a társadalmi értékek hiánya, az alacsony tudatosság és az iparág sajátos jellemzői [összetettség, visszaélés az alvállalkozással, időnyomunka, és a migránsok, mint sérülékeny csoport].

A román kormány úgy döntött, hogy a problémát két oldalról közelíti meg. Egyrészt az országos hatáskörű munkaügyi hatóságok számos ellenőrzési kampányt indítottak az építőiparban. Másrészt az állam pénzügyi és költségvetési intézkedéseket tett arra, hogy megakadályozza sok építőipari cég eltűnését a piacról. Az új jogszabály szerint az építőiparban az átlagos 2080 lejmel szemben 3000 lej (mintegy 615 euró) a havi minimálbér. E két intézkedés hatására az újonnan bejelentett munkavállalók száma 13000-rel nőtt; ők nagy valószínűség szerint a be nem jelentett munkavégzésről tértek át a 'normál' munkaviszonyra.

A hivatalos statisztikák szerint az összes be nem jelentett munka átlagosan 30%-át az otthoni javítások és felújítások területén végzik. Ennek fő hajtóereje az ügyfelek igénye, hogy a szolgáltatásokat és az árukat olcsóbban vásárolják meg.

Az építőiparban tevékenykedő szociális partnerek egyetértenek, hogy az ágazatban megfigyelhető be nem jelentett munkavégzés mértékének csökkentésére a legfontosabb módszer az állami beruházásokat célzó koherens, hosszú távú és fenntartható szakpolitikák kidolgozása. Ez gazdasági kiszámíthatóságot teremt a cégeknek, és lehetővé teszi számukra, hogy állandó munkaviszonyba, magasabb bérért toborozzanak dolgozókat.

A be nem jelentett munkavégzés kezelése érdekében a szociális partnerek az alábbi legjobb gyakorlatokat határozták meg:

- Munkavállalókat és munkaadókat megszólító oktatási és tudatosító kampányok (az összes szociális partner bevonásával), beleértve román, angol és egyéb nyelveken kiadott szóróanyagokat
- Az országos nagy cégek és a szociális partnerek közötti együttműködés annak érdekében, hogy a dolgozókat képezzék a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelemmel kapcsolatos kérdésekről, és mutassák be, hogy ez milyen előnyökkel jár nekik és a családjaiknak
- A dolgozók bátorítása az Építőipari Szociális Alapba (CSC) való belépésre azon keresztül, hogy elmagyarázzák nekik, és tudatosítják bennük a tagság előnyeit
- A vonatkozó jogszabályok lefordítása a Romániában foglalkoztatott (főleg nem-EU-s országokból érkező) migránsok számára.

Összességében, a román építőiparban tevékenykedő szociális partnerek a kifejezetten ágazati megoldásokat támogatják:

- egy kötelező szociális azonosító kártya kibocsátását minden építőipari dolgozó számára, és
- a felelős szállítási láncok kialakításának bátorítását célzó jogszabályalkotást.

13 Jogszabályban meghatározott feladatok autonóm ellátására felhatalmazott hatósági szerv. Emellett az építőipari szociális partnerek intézményeként is szolgál, és fontos szerepet játszik az ágazatban elkövetett jogsértések elleni harcban.

LEGJOBB GYAKORLAT – AUSZTRIA

Készítette: Margarita Glaser,
Osztrák Építőipari Dolgozók Szabadság és Végkielégítési
Pénztára (Bauarbeiter-Urlaubs- und Abfertigungskasse,
BUAK¹³)

Az utóbbi években számos intézkedés került sikeresen bevezetésre az osztrák építőiparban a be nem jelentett munkavégzés csökkentése érdekében. A legszélesebb értelemben vett be nem jelentett munkavégzés nem csupán negatív makroökonómiai hatásokat okoz, hanem jelentős hátrányokat is jelent az érintett dolgozóknak. A munkaügyi hatóságok felé történő csalárd és hamis bejelentések például nagyban csökkenthetik a munkavállalók jogosultságait munkanélküliség, betegség, szabadságolás és nyugdíj tekintetében. Az alacsonyabb mértékű TB-járulék fizetés, társulva az esetleges plusz kifizetésekkel munkanélküli segély vagy nyugdíj formájában makroökonómiai szinten minden adófizetőt sújt.

A 2011. május 1-jén hatályba lépett bér- és szociális dömpingellenes törvény értelmében a BUAK kapott felhatalmazást arra, hogy ellenőrzéseket végezzen az építési területeken, és a dolgozók alulfizetése esetén panaszt nyújtson be az illetékes kerületi igazgatási hatósághoz. A törvény célja az egyenlő munkaerőpiac és egyenlő bérfeltételek megteremtése volt az osztrák és külföldi munkavállalók számára egyaránt. A jogos összegnél alacsonyabb bér nem csupán polgári jogi kérdés, hanem közigazgatási bűncselekmény is. A BUAK jelenleg 34 ellenőrt alkalmaz, akik az ausztriai építkezéseken végeznek ellenőrzéseket.

A BUAK által 2012-ben létrehozott építési terület-adatbázis gyors és átlátható tájékoztatást ad. A bejelentési kötelezettség a terület nagyságától függően vagy az ügyfelet, vagy az ott dolgozó vállalkozót terheli. A BUAK és egyéb intézmények ellenőrei a helyszíni ellenőrzések elvégzéséhez így sokkal gyorsabban kaphatnak információt az építőipari projektek elhelyezkedéséről és a munkálatok elkezdésének dátumáról.

Nem világos esetekben a dolgozókat a helyzet tisztázására be lehet hívni meghallgatásra a BUAK-hoz. Az ellenőrök már a helyszíni vizsgálat alatt ellenőrzik, hogy a munkaviszonyt bejelentették-e a BUAK-nak. Az információ célzott gyűjtésén és feldolgozásán keresztül a BUAK közvet-

lenül hozzájárul a társadalombiztosítási csalások megelőzéséhez.

2018. január 1-je óta a munkáltatók kötelesek elektronikusan bejelenteni a BUAK felé a rész-munkaidőre bejelentett dolgozók tényleges munkavégzési helyét és ledolgozott munkaidejét. Az építőiparban egyáltalán nem volt szokatlan a teljes idejű foglalkoztatás részmunkaidőként történő bejelentése. A bejelentési kötelezettség bevezetésének eredményeként a részmunkaidős munkavállalók száma majdnem 40%-kal csökkent. A bejelentési kötelezettség elmulasztása közigazgatási szabálysértésnek minősül.

Az ügyfélfelelősségi törvény új felelősségi tényállást emelt be az általános társadalombiztosításról szóló törvénybe (ASVG) az építőipari szolgáltatások igénybe vevői tekintetében. Az új előírások célja a csalás miatt kieső TB-járulékok ellensúlyozása. Eszerint az alvállalkozói szerződések megkötésével a szerződő hatóság a szerződött összeg 20 százalékáig elméletben felelősséget vállal a vállalkozó TB-befizetése miatt.

Az EU-n belüli kiküldetés, mint lehetőség megnyílásával ugyanakkor új módszerek is megjelentek az egyes országok munkaügyi és társadalombiztosítási törvényeinek a kijátszására, és az illetékes hatóságok számára ezek felderítése sokkal nehezebb.

1. HAMIS KIKÜLDETÉS

Az a munkaadó, aki Ausztriában akar építőipari tevékenységet folytatni, de nem akarja fizetni a magasabb osztrák társadalombiztosítási járulékot és járulékos bérköltségeket, jelenleg jogszerűen megkerülheti az osztrák törvényt. Ennek leggyakoribb módja az, hogy külföldön alapítanak egy céget, annak a munkavállalóit a 'küldő ország' társadalombiztosítási rendszerébe jelentik be, majd kiküldik őket Ausztriába. A legrosszabb esetben ezek egy Ausztriában élő osztrák ügyvezető és ugyanott élő dolgozók, akik nincsenek is kapcsolatban a kiküldő cég országával, amelynek a TB-rendszerébe be vannak jelentve. A munkaadó így be tudja mutatni a küldő ország PD A1-es dokumentumait, bár elméletileg az osztrák munkajogi és TB-törvények vonatkoznának rá.

Az építőiparban működő paritásos szociális alapok, melyeket a szociális partnerek együttesen hoznak létre és működtetnek, alapvető szerepet játszanak a be nem jelentett munkavégzés kezelésében. Ezért az építőiparban minden országban erős autonóm iparági munkaügyi kapcsolatokra van szükségünk.

2. A KIKÜLDETÉSI SZABÁLYOK HARMONIZÁCIÓJÁNAK A HIÁNYA

A kiküldetésekkel kapcsolatban jelentős problémát okoz, hogy a hatályos, kiküldetésre vonatkozó irányelv (amely meghatározza a kiküldetési időszak maximális hosszát) nem harmonizál a 883/2004-es koordinációs rendelettel (ez rendelkezik arról, hogy a kiküldetésben lévő munkavállaló meddig maradhat benn a küldő ország társadalombiztosítási rendszerében). Következésképpen mind a munkaadók, mind a végrehajtó hatóságok számára nehézséget okoz a szabályok megértése, ez pedig valós helyzetekben problémákat okoz.

3. A KÖZIGAZGATÁSI BÍRSÁGOK HATÁROKON ÁTÍVELŐ ÉRVÉNYESÍTHETŐSÉGE

A 2014/67-es, a kiküldetési irányelv érvényesítéséről szóló irányelv tagállami megvalósításának elő kéne segítenie a közigazgatási szankciók határokon átvívelő érvényesíthetőségét. Kijelenti, hogy a közigazgatási szabálysértéseket ugyanúgy kell büntetni hazai és kiküldetést teljesítő cégek esetében, és a szankciók (általában bírságok) ugyanolyan szintű, hatásos érvényesítését követeli meg minden gazdasági szereplő felé. Jelenleg azonban nem ez a helyzet.

A BUAK megfigyelése szerint a legszélesebb értelemben vett be nem jelentett munkavégzés leggyakrabban a más EU-s országokból történő kiküldetéshez kapcsolódik. A 2019-ben Ausztria különféle részeiben végzett helyszíni vizsgálatok tanúsága szerint a felderített alulfizettség gyanított aránya a kiküldetésben lévő dolgozók között majdnem 37% volt. Az osztrák cégek alkalmazottai esetében ez 1% alatt maradt.

A BUAK azt is látja, hogy az Ausztriában kiküldetésben lévő munkavállalók később gyakran osztrák cégeknek is dolgoznak. A kiküldetés ilyen esetben az osztrák munkaerőpiacba való integrációjuk kezdetét jelentheti.

Az építőiparban működő szociális partnerek jelzik, hogy a már létező nemzeti megoldások teljesítik a be nem jelentett munkavégzéssel kapcsolatos várakozásokat. Bár a kiküldetéseknél a nemzeti előírások magukban nem tudják megoldani a be nem jelentett munkavégzés problémáit, de igenis kordában tudják tartani azt.

Az osztrák építőipari cégek jelenleg munkaerőhiánnyal küzdenek a szakképzett dolgozók tekintetében. A munkaadók képviselői szerint egyes cégek még jutalmat is hajlandók fizetni, ha egy munkás ajánl valakit, akit utána fel is vesznek.

Az országos TUVIC értekezleteken megállapodás született, hogy előnyös lenne hatékony módot találni a munkaadók és munkavállalók összekapcsolására annak érdekében, hogy a) ki lehessen elégíteni a szakképzett dolgozók iránti igényt, és b) biztosítani lehessen, hogy a munkavállalók az osztrák munkajogi előírások szerinti bért kapják az általuk végzett munkáért. Ennek egyik módja egy platform, például egy felhasználóbarát honlap létrehozása lehetne, ahol a munkaadók és a munkavállalók könnyen tudnának találkozni egymással. Az egyszerűség jegyében a munkaadók és munkavállalók egyaránt néhány perc alatt létre tudnák hozni a profiljukat (pl. négyzetek kipipálásával). A platform algoritmus segítségével jeleznék a találatokat előre meghatározott jellemzők, pl. szakmai ismeretek/végzettség, tevékenység vagy munkavégzés helye szerint. A nyelvi problémák elkerülése érdekében a honlapot le kéne fordítani a leggyakrabban használt nyelvekre.

Hasznosak lennének **TOVÁBBI**, a munkavállalókat és munkaadókat egyaránt megcélzó **TÁJÉKOZTATÁSI KAMPÁNYOK** is, melyek keretében a be nem jelentett munkavégzés negatív hatásait lehetne tudatosítani ezekben a csoportokban. Feltehető, hogy a legtöbb munkás csak a jelenlegi (bejelentett és nem bejelentett) munkabérét nézi, és nem gondol a be nem jelentett munka másik oldalára, pl. a kisebb összegű nyugdíjra vagy munkanélküli járadékra. Ha nincsenek a tudatában ezeknek a személyüket érintő hátrányoknak, valószínűleg kevésbé fognak tiltakozni a munkájuk csalo módon történő lejelentése ellen.

A dolgozóknak rá kell döbbsenniük, hogy hosszú távon előnyösebb a számukra, ha a munkájukat tisztességesen bejelentik. Itt is fontos az anyanyelven történő kommunikáció. A munkaadók számára vonzó előnyöket a hamis bejelentések megfelelő szankcionálásával kell megszüntetni. Ahol már léteznek elégségesnek bizonyult szankciók, ott hasznos lenne ezekre külön is rámutatni a munkaadókat megszólító tájékoztatási kampányokban.

EFBWW

European Federation
of Building and Woodworkers

Rue Royale 45
1000 Brussels
Belgium
Tel. +32 2 227 10 40
info@efbww.eu
www.efbww.eu

FIEC

European Construction Industry
Federation AISBL

Avenue Louise 225
1050 Brussels
Belgium
Tel. +32 2 514 55 35
info@fiec.eu
www.fiec.eu

European platform
tackling undeclared work